

Η βδέλλα HIRUDO MEDICINALIS (Ρίζα Abdel-Bdél-ζα-βδάλλω απομυζώ αρμέγω) είναι παράσιτο που ζεί σε έλη, τενάγη και υγρολίβαδα. Στα Ελατικά Πεδία, ιδανικός χώρος υπήρξαν τα έλη της Σφάκας-Χούμποβου-Μεραλί όπου οι ακμαίες υδροπηγές Σέλκη και Μαυρομαντήλα δημιουργούσαν ιδανικό τόπο διαβίωσής των (φωτό 1).

Ο περιηγητής H. Bell που διέτρεξε το 1861-1874 την πεδιάδα του Κηφισού αναφέρεται στις βδέλλες και την συλλογή των, ηθελημένη και αθέλγητη. Υπήρξε φόβητρο των συλλεκτών, υδροχαρών φυτών (ραγάζι, καλάμια, σαλώματα).

Η βδέλλα φέρει μυζητήρα με τρία πριονωτά δόντια και προσκολλάται στα θύματά της, εκκρίνοντας την ιρουδίνη, μία αντιπηκτική ουσία και απορροφώντας από τον ξενιστή, οκταπλάσιο όγκο του σώματός της, αίμα, που αποθηκεύει σε εκπτύχωσης του εντερικού συστήματος.

Η λαϊκή ιατρική πιθανώς θα γνώριζε τις ιδιότητες της ιρουδίνης. Γι' αυτό παλαιότερα οι κουρείς τον μήνα Μάιο έκαναν αφαϊμάξεις σε αιματώδη άτομα, με βδέλλες που συντηρούσαν σε γυάλινο δοχείο (φωτο 2).

Με τον τρόπο αυτό μειώναν την πίεση, ενώ συγχρόνως η έκχυσις και η κυκλοφορία, της ιρουδίνης στο αίμα, ήταν σημαντική συνέργεια, στον έλεγχο της πηκτικότητας του αίματος.

Η χαλκογραφία (φωτο 3) απεικονίζει, την συλλογή των βδελλών, μέσα στους καλάμιώνες και στα έλη, είτε, από τα γυμνά μέλη του σώματος, περισσότερο από άλογα, η άλλα αγροτικά υποζύγια, που έβαζαν στο νερό συνήθως υπέργηρα και ακατάλληλα, για τις αγροτικές εργασίες και μετά, συνέλεγαν τις βδέλλες, που τοποθετούσαν σε επίπεδα κοφίνια.

Στο Β.Δ. της 16/03/1843 ορίζονται μεταξύ άλλων, τα δασμολογικά τέλη για κριθή, μαλλιά, βδέλλες κ.λ.π. (φωτό 3,4,5). Η τιμή των βδελλών, αυτή την εποχή ήταν 20 δραχμές η οκά. Τα έλη επίσης ενοικιάζονταν από το κράτος, σε ιδιώτες για την εκμετάλλευση, υδροχαρών φυτών, αλιεία κ.λ.π. Στην χαλκογραφία του H. Bell η σκηνή της περισυλλογής των βδελλών, έχει αποτυπωθεί με ενάργεια και ακρίβεια, με τα τρομαγμένα ζώα, αλλά και τους συλλέκτες αβδελλάδες, που εκθέτουν, τα ίδια τους σώματα και αποκολλούν τις βδέλλες, με τα χέρια, χωρίς να αποφεύγουν, τα επίχειρα της αναϊμίας και οργανικής, εξ αυτού ανεπάρκειας, που αποτυπωνόταν και στο χαλκοπράσινο χρώμα του δέρματος των.

Όπως όμως προκύπτει από την αναφορά υπ' αριθμ. 6714 του Κ.Ι. Πριτζίλα, (πρακτικά της Βουλής συνεδρ. ΡΛΓ' 27 Απριλίου 1845) η υπεραλιεία των βδελλών, λόγω των εξαγωγών, απομείωσε δραματικά, μέχρι εξαφανίσεως τον πληθυσμό των (φωτό 4).

Έτσι λαμβάνονται για πρώτη φορά μέτρα περιβαλλοντικής, εν σπέρματι, προστασίας από το νεαρό Ελληνικό κράτος, που παρά τις φοβερές δυσχέρειες της εποχής, υπήρξε νομοθετική πρόνοια «να κανονισθή δια Νόμου, η προστασία ως εν τοις πολιτισμένοις Έθνεσι, των αγρίων πτηνών και ζώων, κατά την εποχήν του τοκετού, εις τρόπον ώστε να μὴν ελαττωθῆι ο πληθυσμός αυτών».

Πρέπει να πιστωθῆι η πρόνοια αυτή στα θετικά της Βαυαροκρατίας, όπως και η συνέργεια της ανανεωτικής πνοής της 3ης Σεπτ. 1843.

Φωτό 1. Η πηγή Σέλκη (Shelk-I αλβ. Ιτιά). Η υδροφορία της χώρας της Ελάτειας και σήμερα παρά τις υδροληψίες είναι ακμαία.

ΟΙ ΓΗΤΕΥΤΕΣ ΤΩΝ ΒΔΕΛΛΩΝ

Γράφει ο Παν. Γεωρ. Δημάκης, Υπεύθυνος Ιστορικού Αρχείου Δήμου Αμφικλείας Ελατείας Email: pgdimakis@gmail.com

Στην συνεδρίαση αυτή μετείχε και ο εξ Ελατείας, εκλεγείς πρώτος βουλευτής Λοκρίδος, Κωστούλας Ταξιάρχου Σαυντάς. Φαίνεται μάλιστα ότι η ζήτησις των βδελλών ήταν τόση, ώστε να εισάγονται βδέλλες (Διάταγμα 9 Μαρ 1843), διότι η εγχώρια παραγωγή, δεν ήταν επαρκής.

Η αποξήρανση όμως των ελών, τις εξαφάνισε σήμερα και έτσι ο μαραζιάρης κάμπος, ανέκαμψε μεγαλώνοντας και λεβέντες, όχι μόνο άλογα, και το σκωπτικά λεγόμενο για την παραγωγή του «Π'ΛΙ ΚΑΙ ΚΝΟΥΠ'».

Παλαιότερα η παροιμία «Ο κάμπος τρέφει άλογα και τα βουνά λεβέντες» καθόριζε ακριβώς, τις ασθένειες της εύφορης κοιλάδας, την φοβερή ελονοσία «μαλάρια» που έκανε τα παιδιά μπκακιάρικα και στους μεγαλύτερους, αφαιρούσε την ικαμάδα της ζωής και εβράχυνε τον βίον.

Ο χειρόγραφος ΚΩΔ ΕΒΕ 2922 14ου αι. αναφέρεται εκτενώς στις βδέλλες όχι μόνο για την ρύθμιση του αίματος, αλλά και από ατυχήματα των αγροδιδαιτων χωρικών, ποπού έτυχε να καταπιούν βδέλλα, η οποία με την διόγκωση του σώματός της, αν είχε προσκολληθεί στον λάρυγγα μπορούσε να αποπνίξει τον ατυχή (φωτό 3).

Παραθέτουμε το σχόλιον αυτό παρ' ότι σήμερα είναι περιττό, προς γνώσιν, όπως και τις οδηγίες «φυλάσσοντες τα κτήνη και τον βίον σου» προς βδέλλας.

Βιβλιογραφία

1. Η. BELL ταξίδι στην Ελλάδα.
2. Εκ του σλαβικού Rogoj και τούτο έκ του ελληνικού ράχος, στοιβή, σάγμα.
3. Ο Αγάπιος Μοναχός (Du Cange σελ. 1684) αναφερόμενος, στην θεραπευτική χρήση των βδελλών, σημειώνει « χοντραίνει το αίμα, αργεί να χωνευθεί και κάμνει φλούσσουν του σώματος »

Φωτο 2. Υπαίθριοι πωλητές βδελλών στη Θεσσαλονίκη

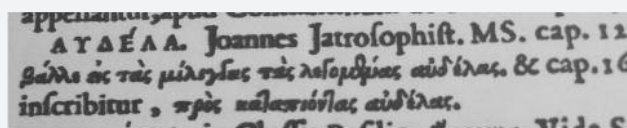
ΤΟ ΙΑΤΡΟΣΟΦΙΟΝ

Φωτό 3. Χειρ. ΚΩΔ. Ε.ΒΕ. 2922 14ου αιώνα + LEXICON BOTANICUM CUM Aelliis Alexandrinus promotus Alexandrini με ποικίλας ιατροσοφικής συνταγάς στο περιθώριο.

Φωτό 4. Πρακτικά Βουλής σελ. 1005 27 Απριλίου 1845 Ρ Λ Γ'

Φωτό 5. Glossarium..DUCANGE... Ioannes Jacrographift. M S. cap 121. Βάλλε εις τας μήλιγγας τας λεγομένας αυδέλας...

Ο δαίμων του τυπογραφείου

Στο χθεσινό μας φύλλο (Παρασκευή 16 Μαρτίου 2018) λόγω τεχνικού προβλήματος δεν αναγραφόταν η πηγή του άρθρου "Μπορεί η Ελλάδα να γίνει κανονική χώρα της ευρωζώνης;" του κ. Νίκου Χριστοδουλάκη. Πρόκειται για αναδημοσίευση από την στήλη "Γνώμες" της εφημερίδας "Το ΒΗΜΑ της Κυριακής" (11 Μαρτίου 2018).